

Neponižujte Bratislavu

(1996)

Návrh zákona o územnosprávnom členení Slovenska popri mnohých ďalších umelých zásahoch do postavenia miest a regiónov tvrdo postihuje Bratislavu. Či to má byť trest pre hlavné mesto za nepriaznivé volebné výsledky HZDS alebo splácanie dlhu svojim mimobratislavským sponzorom, v každom prípade Bratislava sa dostáva na úroveň okresu, aj to nie samotného. Premiér Mečiar hovoril o vybudovaní súmestia Zvolena a Banskej Bystrice a objavili sa úvahy o prenesení hlavného mesta Slovenska do jeho stredu. Azda ani HZDS si neuvedomuje, že na oltár svojho stranického egoizmu obetuje dlhodobé geopolitické záujmy Slovenska.

Slovensko má nevýhodný zemepisný tvar, keďže je pretiahnuté z východu na západ a má excentricky položené hlavné mesto. Úzka a dlhá krajina sa ťažko zvláda komunikačne, vytvárajú sa príliš rozdielne ekonomické a kultúrne centrá a ťažko sa vojensky bráni. Tým viac si musí byť krajina vedomá svojich zemepisných výhod. Medzi ne patrí existencia úrodných rovín aj hôr a v slovenskom prípade aj napojenie na dôležitú komunikačnú tepnu, ktorou je Dunaj. Darmo, aj keď sa diaľnice, telefóny, železnice, lietadlá či internety ešte viac zdokonalia, pre postavenie krajiny budú mať stále základnú dôležitosť také prastaré skutočnosti, ako sú hory, rieky, priesmyky či more. Pre Slovensko má základnú dôležitosť Dunaj na našom území. Našu prítomnosť na Dunaji si musíme strážiť tým viac, že

Dunaj preteká iba úzkym cipom nášho územia a na ďalšom úseku, tiež nie veľmi dlhom, vytvára našu hranicu s Maďarskom. Hlavnou baštou Slovenska na Dunaji je Bratislava a jej pevnosť zvyšuje skutočnosť, že je hlavným mestom Slovenska. Tohto významu Bratislavy a Dunaja pre Slovensko si zrejme boli vedomí štúrovci, a preto zvolili za hlavné mesto Slovenska Bratislavu. Predsa v polovici minulého storočia slovenský kultúrny a politický život bol nepochybne intenzívnejší v Martine alebo vo Zvolene než v Bratislave. Napriek tomu zvolili za hlavné mesto Bratislavu. Neboli prví, ktorí sa takto rozhodli. Vo IV. storočí po Kristovi rímsky cisár Konštantín si uvedomil význam Bosporu pre Rímsku ríšu, preto práve tam postavil nové mesto Konštantinopol a urobil ho hlavným mestom ríše. Ruský cár Peter I. sa horko-fažko prebil na pobrežie Baltického mora, a aby tam upevnil ruskú prítomnosť, založil nové mesto Petrohrad a taktiež ho urobil hlavným mestom Ruska. V tomto storočí Brazília si uvedomila strategický význam svojho vnútrozemia pre rozvoj celej krajiny, preto tam v 60. rokoch založili nové hlavné mesto Brazíliu. Takýto význam má Bratislava, položená na Dunaji, pre celé Slovensko. Oslabenie postavenia Bratislavy, napr. nadmerným prenášaním ústredných inštitúcií do iných miest, ale najmä blúznením o prenesení hlavného mesta inde, sa dotýka životných záujmov Slovenska. Excentrická poloha Bratislavy voči ostatnému Slovensku ju robí zraniteľnejšou pred neslovenskými odstredivými silami. Ved' ešte v minulom storočí žilo v Bratislave viac Nemcov a Maďarov ako Slovákov. Japonská agentúra označila trojuholník Bratislava-Viedeň-Budapešť za najperspektívnejší región v Európe. Keby prestala byť Bratislava hlavným mestom Slovenska, príťažlivá sila Viedne, prípadne maďarského vnútrozemia na Bratislavu automaticky zosilnie. Ak by takýto stav trval dlho, celkom reálne si možno predstaviť objavenie sa sil, požadujúcich akési osobitné postavenie Bratislavy, ktoré by oslabilo jej zväzky so Slovenskom. Slovensko bez absolútne nerušeného prístupu k Dunaju by výrazným spôsobom stratilo svoj rozvojový potenciál. Mohlo by byť potom hlavné mesto vo Zvolene,

v Bystrici či v Martine, bolo by to hlavné mesto provinciálnej, izolovanej krajiny. Či si to Mečiarova vláda uvedomuje alebo nie, týmto smerom idú všetky jej kroky ponižujúce Bratislavu.

Genialita a historický nadhľad štúrovcov sa prejavili v tom, že hoci všetko v ich dobe hovorilo pre umiestnenie hlavného mesta Slovenska do stredu, oni sa rozhodli pre Bratislavu. Ako nazvať opačné kroky súčasnej slovenskej vlády?

Uverejnené v denníku SME, 18. apríla 1996

N